

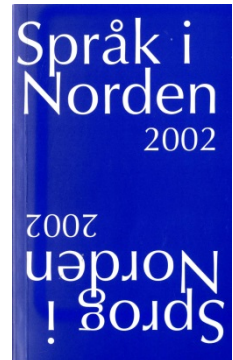
Sprog i Norden

Titel: Bron och språket – en undersökning av dansk-svensk språkförståelse

Forfatter: Lars-Olof Delsing

Kilde: Sprog i Norden, 2002, s. 101-114

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Nordisk Sprogråd

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Bron och språket – en undersökning av dansk-svensk språkförståelse

Lars-Olof Delsing

1. Bakgrund

I samband med att Öresundsbron skulle invigas vid halvårskiftet år 2000 väcktes tanken om att undersöka språkförståelsen i Öresundsregionen vid öppnandet, för att sedan se om den förväntade integrationen i regionen kommer att medföra ökad språkförståelse, och hur denna i så fall utvecklas. Projektet är ett svensk-danskt samarbetsprojekt, och bedrivs i samarbete mellan Lunds och Köpenhamns universitet.

Forskargrupperna i Lund och Köpenhamn genomför var sin undersökning. De har diskuterat gemensamma problem och varandras uppläggning samt även utnyttjat varandra för översättning och rekrytering av fältarbetare.

Den köpenhamnska delen av projektet studerar kommunikation, ackommodation och attityder på en tvåspråkig arbetsplats, SAS på Kastrup, och på enspråkiga arbetsplatser, poststationer, på vardera sidan sundet. En särskild undersökning av människors attityder till ackommodation ingår också. Denna undersökning genomförs främst i form av intervjuer som utvärderas kvalitativt.

Den lundsiska delen av projektet undersöker hör- och läsförståelse bland svenska och danska gymnasister. I den undersökningen ingår också frågor om kontakter med grannlandet och attityder till grannlandet och grannspråket. Den lundsiska delen av projektet är i stora stycken kvantitativ.

Inom ramen för den svenska delen av projektet har två rapporter publicerats. Den ena, Jörgensen/Kärlander (2001), är

en redogörelse för hörförståelsetestet, och den andra, Lundin/Christensen (2001), är en motsvarande redogörelsen av läsförståelsetestet. Dessa ger båda detaljerade beskrivningar av undersökningarna och diskuterar resultaten både kvalitativt och kvantitativt. Det finns också en kortare engelskspråkig beskrivning av projektets huvuddrag i Delsing/Kärrlander (2002). I den här artikeln beskriver jag kort den lundensiska undersökningens genomförande och några av dess resultat.

2. Undersökningen

Inom projektgruppen i Lund bestämde vi tidigt att vi skulle genomföra en enkätundersökning bland gymnasister. Som förstudier till denna uppmuntrade vi ett antal studenter att skriva uppsatser om skånska gymnasisters förståelse av danska. Projektgruppen genomförde också ett pilotprojekt i maj 2000 för att pröva ut olika typer av enkätfrågor och testtyper.

I augusti och september år 2000 var vi redo att genomföra den stora undersökningen. Grundtanken bakom projektet är att se hur språkförståelsen ter sig vid brons öppnande och att se hur denna förändras i samband med den tänkta integrationen mellan Skåne och Själland. Vi avser att söka pengar för att genomföra motsvarande undersökning om fem och tio år. Detta tidsperspektiv har väglett oss i vårt val av informanter, undersökningsorter, frågor, testtyper m m.

Vi har valt att undersöka språkförståelsen hos gymnasister. Detta beror dels på att gymnasister är lätta att komma i kontakt med för den konkreta undersökningen, och de kommer troligen att vara det även om fem och tio år. Gymnasister är också en trendkänslig grupp, och i den mån det sker förändringar i grannspråksförståelsen och i attityderna till grannlandet kommer dessa att vara mer synliga bland gymnasister än bland äldre människor. Vi har försökt få ett representativt urval av olika socialgrupper genom att sprida undersökningen på ett flertal olika gymnasielinjer eller gymnasieprogram.

Vi har valt att undersöka tre orter på vardera sidan av sundet, två i Öresundsregionen och en utanför regionen. Köpenhamn

och Malmö är närmast berörda av själva brobygget och har därför varit ganska självklara som undersökningsorter. Helsingör och Helsingborg är det andra paret av undersökningsorter i regionen; de är också självklara, eftersom de är de orter som hittills har haft tätast kontakt över sundet. Det sista paret, Växjö och Næstved, har varit mindre självklara. De är valda för att vi skulle få orter en bit utanför Öresundsregionen. I efterhand kan vi kanske ångra att valet föll på en ort som ligger så nära Köpenhamn som Næstved, men vi valde orterna även utifrån praktiska synpunkter. Genom valet av tre orter på vardera sidan av sundet får vi en spegelvändning av resultaten. Det blir inte bara så att Danmark kan jämföras med Sverige, utan de två orterna i varje par kan också jämföras med varandra.

Vi har valt att undersöka grannspråksförståelsen på tre olika sätt. Vi har undersökt hörförståelse på två sätt och läsförståelse på ett. De tre kan enklast karakteriseras som småprat, uppläst skriftspråk och skrift. Vi ville också variera frågetyperna, så på hörförståelsetesten ställde vi innehållsfrågor, medan läsförståelseundersökningen bestod av ett ordkunskapstest.

För att kunna förstå och förklara olika grad av grannspråkförståelse måste denna givetvis sättas i samband med andra faktorer. Vanliga personuppgifter om ålder, kön, hemspråk etc kan förstås vara relevanta. Vidare ville vi veta hur pass mycket kontakt gymnasisterna hade med grannlandet och grannspråket och vilka attityder de hade till dem.

Informanterna är alltså gymnasister i Sydsverige och på Själland. De svenska och danska gymnasieskolorna är olika organiserade. I den svenska gymnasieskolan går nästan alla svenskar i en årskull. Alla program är treåriga och ger behörighet till högskolestudier, förutsatt att man går ut med godkända betyg. Även de äldre praktiska linjerna ingår alltså i gymnasieskolan. I Danmark är gymnasiet inte allmänt på samma sätt, och informantgrupperna är därför inte omedelbart jämförbara. Fördelningen av antalet informanter framgår av tabell 1.

Ort	Antal	Ort	Antal
Malmö	203	Köpenhamn	100
Helsingborg	116	Helsingör	72
Växjö	136	Næstved	115
Sverige	455	Danmark	287

Tabel 1. Antalet informanter i de olika undersökningsorterna

Anledningen till att antalet informanter har blivit större på den svenska sidan är framför allt att klasstorleken i Sverige är större.

Undersökningen genomfördes i augusti och september år 2000, alltså ungefär två månader efter att Öresundsbron hade invigts. Vi kontaktade de skolor vi valt ut och bad att få tala med svensklärare. Vi bad om att få komma och besöka deras klasser, och tog en lektion om 40 minuter i anspråk för varje klass. En testledare reste ut till skolorna och genomförde undersökningen. I de svenska undersökningsorterna hade testledaren svenska som modersmål, och på de danska hade hon/han danska som modersmål.

Vid varje tillfälle delade vi ut en enkät. Den är utformad så att de två hörförståelsetesten kommer först, sedan läsförståelsen. Efter dessa blad fanns sidor där vi frågade informanterna om personuppgifter, kontaktmönster och attityder.

Det första hörförståelsetestet utgörs av utdrag ur TV-programmet Jeopardy, som är välkänt i båda länderna. Det är ett frågesportprogram i två omgångar där programledaren mellan omgångarna intervjuar de deltagande om deras yrkesliv eller hobby. Detta kan kallas "småprat" eller som vi kallade det i projektgruppen med ett danskt lånord: "hyggesnakk". Två sådana samtal har bandats på vardera språket och spelats upp för informanterna. De har sedan fått besvara frågor på innehållet i samtalen. Varje samtal var försett med tre frågor.

Det andra hörförståelsetestet består av uppläst skrift. Vi valde ut två danska tidningsartiklar ur Berlingske Tidende, den ena om ett bankrån och det andra om en snöstorm, företeelser som vi antar kommer att finnas även om fem och tio år. De två danska texterna översattes till svenska, och de fyra texterna

lästes sedan in av professionella radiojournalister med danska respektive svenska som modersmål. Dessa inspelningar har spelats upp för informanterna, som fått besvara frågor på innehållet. I enkäten ställde vi också frågor till informanterna om deras attityder till uppläsaren, om de ansåg att han var begriplig, trevlig, intelligent, pålitlig, rolig eller trög. Alla dessa frågor var utformade som s k Osgoodskalor, där informanterna fick kryssa i ett alternativ av fem på en skala mellan två motsatsord.

Läsförståelsetestet bestod av en dansk tidningsartikel. En svensk version av texten skapades genom en nästan ordagrann översättning. Texten handlar om att skivaffärer har problem med stölder av omslag till cd-skivor. I texten hade vi strukit under tolv ord. Till varje ord hade vi gett tre svarsalternativ som informanterna fick välja mellan.

Efter de tre testen kommer två sidor i enkäten där vi frågar efter personuppgifter, kontaktmönster och attityder. De personuppgifter vi frågade om var ålder, kön, hemspråk (definierat som det språk man talar med sina föräldrar), hur länge informanten bott på bostadsorten och vilka yrken föräldrarna hade (två utrymmen har lämnats och de allra flesta har också fyllt i två yrken).

Kontaktmönstren har vi försökt utröna genom att informanterna har fått uppge hur ofta de ser på grannlandets teve, hur ofta de läser danska tidningar och danska/svenska böcker, hur ofta de umgås med danskar/svenskar och hur ofta de besöker grannlandet. På alla dessa fem frågor har informanterna fått välja mellan en gång per vecka, per månad, per år eller mer sällan. Vissa öppna frågor om grannlandskontakter finns också med.

Resultatbearbetningen har gått till så att varje helt rätt svar på hörförståelsen ger två poäng; ett delvis rätt svar har tilldelats en poäng. Varje rätt svar på läsförståelsen har givits en poäng. Därmed har informanterna maximalt kunnat få tolv poäng på vardera testet. På grund av ett förbiseende ställdes fyra frågor på det första av hörförståelsetestet i den svenska enkäten.

Svenskarna kan således få 14 poäng på ett av testen och maximalt 38 poäng medan danskarna kan få maximalt 36 poäng. Eftersom de frågor vi ställt inte är helt jämförbara för övrigt har vi låtit denna skillnad vara och avstått från att räkna bort någon av de fyra frågorna. Resultatet för de olika testen framgår av tabell 2.

	Hör I	Hör II	Läs	Totalt
Sverige	5,2	2,6	8,4	16,2
Malmö	4,6	2,2	8,1	14,9
Helsingborg	6,4	4,0	9,2	19,6
Växjö	5,0	1,9	8,2	15,1

	Hör I	Hör II	Läs	Totalt
Danmark	3,0	6,6	9,6	19,2
Köpenhamn	3,0	6,6	9,5	19,1
Helsingör	3,2	7,1	9,9	20,2
Næstved	2,9	6,3	9,4	18,6

Tabell 2. Genomsnittligt resultat på de tre språkförståelsetesten fördelade på land och undersökningssort

Värdena på språkförståelsetesten är inga absoluta tal. Vi har medvetet gjort testen ganska svåra, och de tre testen har förstås inte samma svårighetsgrad. Som framgår av tabell 2, tycks de svenska gymnasisterna vara sämre än de danska på att förstå grannspråket. Så är tydligt fallet vid det andra hörförståelsetestet och läsförståelsetestet, där texten är densamma för den svenska och den danska undersökningen. På det första hörförståelsetestet var innehållet inte detsamma, och där klarade sig danskarna sämre. Det svenskspråkiga testet är klart mera kulturspecifikt, och det är troligt att detta är orsaken till det magra resultatet bland danskarna. En andra slutsats som kan dras är att gymnasisterna generellt sett har klarat ordkunskapstestet i läsförståelseundersökningen bättre än innehållsfrågorna i hörförståelsetesten. Vi kan också se att de städer som hittills har haft

mest kontakt med grannlandet, Helsingborg och Helsingör, är de två orter där gymnasisterna visar bäst kunskaper i grannspråket. I de två nämnda rapporterna (Jørgensen/Kärriander 2001 och Lundin/Christensen 2001) finns detaljerade beskrivningar av resultaten för hör- och läsförståelse.

Här ska jag presentera några tydliga samband som gäller för alla tre testerna gemensamt. Det gäller för det första invandrarnas grannspråksförståelse, för det andra sambandet mellan god språkförståelse och flitiga kontakter med grannlandet och för det tredje sambandet mellan grannspråksundervisning och kunskaper i grannspråket.

3. Invandrarna

Den variabel som gett klarast utslag i jämförelse med grannspråksförståelse är hemspråk. Informanterna fick uppge vilket språk de talar med sina föräldrar. De flesta har angett ett språk men många har angett två eller tre. De trespråkiga är mycket få. Man kan anta att det är personer som har föräldrar med olika modersmål och att kommunikationen i hemmet försiggår på båda föräldrarnas språk plus majoritetsspråket. De som talar ett annat språk än nationalspråket kallar vi för enkelhetens skull för invandrare (vi räknar dock bort de personer som har ett av de andra skandinaviska språken som hemspråk). Med denna uppdelning ser fördelningen på hemspråk ut som i tabell 3.

Sverige		Danmark	
Svenska	328	Danska	255
Svenska+annat	32	Danska+annat	19
Annat	89	Annat	13

Tabell 3. Informanter efter hemspråk

I den danska delen av undersökningen är invandrarna ganska få, vilket till stor del beror på att de ofta tillhör socialgrupper som inte söker sig till gymnasiet. I den svenska delundersökningen

finner vi många invandrare, särskilt i Malmö. Det finns stora skillnader mellan invandrare och infödda svenskar/danskar vad gäller språkförståelse. Se tabell 4.

Hemspråk	Sverige	Malmö	Hbg	Växjö
Totalt	16,0	14,9	19,3	15,0
Svenska	17,4	17,7	19,7	15,2
Svenska+annat	14,3	12,9	17,9	14,3
Annat	11,9	11,6	15,3	10,0

Hemspråk	Danmark	Köpenhamn	Helsingör	Næstved
Totalt	19,0	18,9	20,0	18,5
Danska	19,5	19,5	20,2	19,1
Danska+annat	15,4	14,6	22,8	12,9
Annat	14,5	12,8	15,0	16,8

Tabell 4. Språkförståelse efter skolort och hemspråk, genomsnittligt antal rätta svar

Som framgår av tabell 4 är personer som enbart har majoritetsspråket som hemspråk bättre på grannspråksförståelse än de som inte har det. Detta gäller på samtliga undersökningsorter. De som både talar majoritetsspråket och ett annat språk intar en mellanställning på de flesta undersökningsorter (undantagen Helsingör och Næstved har mycket litet underlag för personer med annat hemspråk än danska). Skillnaden är störst i Malmö och Köpenhamn, där de gymnasister som har nationalspråket som enda hemspråk har mer än 6 poäng bättre på testen än de som inte talar nationalspråket i hemmet.

Antalet invandrare är ganska litet i vår undersökning, med undantag för Malmö. Där är de i stället snarast något överrepresenterade. Malmö är en segregerad stad. Vissa stadsdelar har en majoritet av invandrare medan andra har mycket låg andel invandrare. Låg andel invandrare har också flera av kranskommunerna, (Vellinge, Svedala, Staffanstorps, Kävlinge och Lomma). Invandrare från Norden, Västeuropa och

Nordamerika tycks väl integrerade med det svenska samhället, och de är inte överrepresenterade i Malmö på samma sätt som andra invandrare. Detaljerad statistik för alla länder och för både första och andra generationens invandrare saknas, men skillnaden framgår ändå tydligt om vi bara ser på första generationen för viktiga länder. I tabell 5 anges de utlandsföddas andel av befolkningen. De har delats i västerlänningar (här personer födda i Norden, EU eller USA) och övriga utlandsfödda.

Område	Invånare	Utlandsfödda			
		Västerlän- ningar	%	Övriga	%
Malmö-Burlöv	272257	11176	4,43	49956	18,35
Lund	98312	3933	4,00	8734	8,88
Kranskommuner	109711	3524	3,21	3306	3,01

Tabell 5. Västerländska och andra utlandsfödda som andel av totalbefolkningen i Stor-Malmö (källa SCB) 31 december 1999.

Tabell 5 visar tydligt att de västerländska invandrarna inte är koncentrerade till enstaka kommuner, medan övriga invandrare är klart koncentrerade till Malmö-Burlöv och delvis även till Lund, och jämförelsevis få i kranskommunerna. Vår undersökning visar också att de som har engelska, tyska eller andra västereuropeiska språk som hemspråk är duktigare på grannspråksförståelse än andra invandrare. Materialet är litet, men för de svenska undersökningsorterna är det så pass stort att man kan se detta mönster. I tabell 6 framgår de hemspråk som används av minst två informanter.

Språk	Antal informanter	Rätt svar	Språk	Antal informanter	Rätt svar
Bara svenska	328	17,4	Serbokroatiska	20	12,8
Tyska	2	18,0	Persiska	13	12,7
Engelska	12	14,1	Arabiska	18	11,1
Polska	11	14,1	Somali	4	10,5
Turkiska	11	13,8	Albanska	12	9,5
Spanska	9	12,9			

Tabell 6. Genomsnittligt antal rätta svar per hemspråkgrupp

Även om siffrorna är små tycks det vara så att de västeuropeiska invandrarna (som är bättre integrerade i det svenska samhället) också är duktigare på grannspråksförståelse än vad övriga invandrare är.

4. Grannlandskontakt

Den variabel som näst efter hemspråk ger störst utslag vad gäller språkkunskaperna är graden av kontakt med grannlandet/grannspråket. Vi har frågat gymnasisterna hur ofta de ser på grannlandets teve, hur ofta de läser tidningar och böcker på grannspråket, samt hur ofta de besöker grannlandet eller umgås med representanter för grannfolket. De har kunnat svara med en gång i veckan, en gång per månad, en gång per år eller mer sällan. Av de fem typerna av kontakt fick vi mycket litet utslag för böcker, helt enkelt för att de allra flesta uppgav att de läser sådana mer sällan än en gång om året.

De andra fyra variablerna ger däremot gott utslag, dvs ju mer kontakt man har med grannlandet, desto bättre är man på grannspråket. Vi kan alltså konstatera sambandet, men vår undersökning säger förstås inget om vad som är orsak och verkan. Vi har räknat fram ett jämförelsesiffror för graden av kontakt för de fyra typerna av kontakt som gett något utslag. Jämförelsetalet 100 anger att informanten har alla typerna av

kontakt en gång i veckan, och 0 anger att de har alla fyra typerna av kontakt mindre än en gång om året. Sambandet är mycket klart: de som har en hög jämförelsesiffra har bättre resultat på språkförståelsetesterna, och de som har låg jämförelsesiffra har sämre resultat. De som har över 40 i jämförelsetal har i genomsnitt 23 rätt på testen, medan de som har under 5 i jämförelsetal har i genomsnitt 16 rätt.

Skillnaderna i grannlandskontakt är stora mellan de olika städerna. Mest kontakt med grannlandet/grannspråket har gymnasiesterna i Helsingborg och Helsingör, minst i Næstved och Växjö.

Undersökningsort	Jämförelsetal	Undersökningsort	Jämförelsetal
Malmö	24,8	Köpenhamn	20,6
Helsingborg	30,9	Helsingör	29,4
Växjö	11,3	Næstved	14,9

Tabell 7. Grannlandskontakter för de olika undersökningsorterna (max 100)

Intressant nog finns ingen större skillnad mellan svenskar och invandrare i detta avseende. I Malmö ligger jämförelsetalet på 24,8, där de som bara har svenska som hemspråk har 25,9 och de som har ett annat språk än svenska har 23,5. Denna differens är försumbar om man jämför med skillnaderna mellan de olika undersökningsorterna (se tabell 7 ovan). Det förefaller alltså som om kontakt med grannlandet är mycket viktigt, men att Malmöinvandrarna är klart sämre än svenskarna trots att de har ungefär lika mycket kontakt med Danmark som svenska Malmöungdomar.

5. Grannspråksundervisning

Ett annat samband som vi funnit i vår undersökning är sambandet mellan grannspråksundervisning och grannspråksförståelse. Av våra enkätsvar att döma är grannspråksundervisningen mycket varierande. De tydligaste resultaten är

att grannspråksundervisningen är mer omfattande i Danmark än i Sverige och att den är mer omfattande i Helsingborg än i Malmö och Växjö.

	Ja	Nej	% Ja	Rätt svar (ja- gruppen)	Rätt svar (nej- gruppen)
Sverige	222	217	50,6	17,4	14,6
Malmö	71	123	36,0	17,2	13,6
Helsingborg	91	22	80,5	19,4	18,6
Växjö	60	72	45,5	14,7	15,1
Danmark	209	71	74,6	19,4	17,8
Köpenhamn	70	27	72,2	18,4	19,7
Helsingör	53	16	76,8	21,5	16,4
Næstved	86	28	75,4	19,0	16,9

Tabell 8. Antal informanter som uppger sig ha fått grannspråksundervisning och de två gruppernas resultat på de tre testen

Av tabell 8 framgår att det finns en viss skillnad i grannspråksförståelse mellan de som fått grannspråksundervisning och de som inte fått det. De som fått någon form av grannspråksundervisning är generellt sett duktigare på grannspråket. Skillnaden är dock liten och för två av orterna (Köpenhamn och Växjö) kan man inte alls utläsa någon sådan tendens.

Grannspråksundervisningen verkar ha varit omfattande i vissa skolor i Danmark och i Helsingborg, men de flesta som har svarat ja på frågan om grannspråksundervisning har angett att den varit klart begränsad. Ungefär hälften av de svenska informanterna som säger sig ha fått danskundervisning har fått detta en gång, lite eller mycket lite.

Att Malmögymnasisterna får så lite grannspråksundervisning kan verka förvånande, men situationen måste ses i ljuset av den stora andelen invandrare i Malmö. Bland de helt svenskspråkiga

i Malmö svarade 45,5 % av informanterna ja på frågan om de fått grannspråksundervisning, medan motsvarande siffra för dem som har ett annat hemspråk är 26,9 %. Resultatet måste tolkas så att svensklärarna i Malmös invandrartäta skolor prioriterar den rena svenskundervisningen framför grannspråksundervisningen.

Summering

Projektet har givetvis gett mycket fler resultat än dem jag kan presentera här. Jag har inte gått in på detaljer eller särbehandlat de olika språkförståelsetesten. Jag har heller inte gått in på flera av de frågor vi ställde till informanterna om sociala förhållanden eller deras attityder till grannlandet/grannspråket. Vad jag har tagit upp är de övergripande resultaten av de tre språktesten tillsammans och tre variabler som tycks ha ett samband med grannspråksförståelsen.

För att mycket kort sammanfatta dessa tre variabler kan man säga att gymnasister med svenska eller danska som hemspråk har klart lättare att förstå grannspråket än de som har invandrarspråk som hemspråk. Språkförståelsen är också bättre ju mer kontakt man har med grannlandet/grannspråket. Invandrarungdomarna i Malmö tycks ha nästan lika mycket kontakt med Danmark som de svenska ungdomarna, men de har trots detta en klart sämre förståelse av danska. En viss skillnad finns också mellan de som fått grannspråksundervisning och de som inte fått det. Grannspråksundervisningen är påtagligt begränsad i Malmö och Växjö. I Malmö förefaller lärarna koncentrera sig på ren svenskundervisning, eftersom så många har svenska som andra språk.

Hur denna bild förändras under det kommande decenniet hoppas vi kunna undersöka framöver.

Litteratur

Delsing, Lars-Olof & Eva Kärrlander (2002): "The Öresund Bridge Project – Swedish-Danish Intercomprehension", i *Mehrsprachiges Europa durch Interkomprehension in Sprachfamilien*, Gerhard Kischel (utg.), Hagen.

Jørgensen, Nils & Eva Kärrlander (2001): *Grannspråksförståelse i Öresundsregionen år 2000 – gymnasisters hörförståelse* [Nordlund 22:2]

Lundin, Katarina & Robert Zola Christensen (2001): *Grannspråksförståelse i Öresundsregionen år 2000 – gymnasisters läsförståelse* [Nordlund 22:1]